

Nules, un municipi estratègic a la Batalla de Llevant

Nules, a strategic municipality at the «Batalla de levante»

Alejandro Colonques Segarra

Grup d'Estudis Local i Fonts Orals

Universitat Jaume I

acolonqu@uji.es

Rebut: 10/05/2020

Acceptat: 20/05/2020

La col·lecció Història i Memòria de la Universitat Jaume I ens presenta el llibre *Nules, un municipi estratègic a la Batalla de Llevant*, coordinat i editat per Rosa Monlleó, David Oliver i Alfredo Fornas, on es recull els moments viscuts per la població de Nules durant la Guerra Civil, a més a més, analitza la situació estratègica de la localitat, motiu pel qual va ser atacada i enderrocada. La publicació és fruit de les conferències organitzades amb motiu de l'homenatge a Nules amb en el 80è aniversari de la Guerra Civil.

Aquesta publicació recull una sèrie d'articles de Nules en el context històric de la Guerra Civil, on diferents autors tracten temes com els bombardejos viscuts, el sentit de la supervivència de la població per poder adaptar-se a les circumstàncies bèl·liques o la explicació als durs bombardejos en el municipi de Nules, degut a la seua ubicació estratègica, situada en una xarxa de carreteres que uneixen el litoral amb l'interior, amb l'estació de tren i asomada al mar Mediterrani, que era un polvorí bèl·lic en aquests anys. Molts dels habitants del municipi van haver d'abandonar les seues cases per traslladar-se a altres zones com el camp o altres poblacions durant els mesos en que el front es trobava a la localitat.

Josep Miquel Santacreu, autor de la primera col·laboració, tracta la situació econòmica pròspera que vivia la població de Nules fins a 1938, quan entra l'Exèrcit de Franco i queda la població com un front de guerra, on queda paralitzada tota l'activitat econòmica. També tracta l'actuació per part dels partits polítics i els sindicats a Nules i l'acollida de refugiats que venien de Màlaga, Madrid y Extremadura.

El professor Santacreu planteja la tesis de que la situació estratègica de Nules va condicionar els insistenters atacs de l'aviació i que fora escollida com a lloc de posicionament per als dos bàndols, ja que tenia estació, mar i carretera general. Aquesta localització no era possible a poblacions com Almassora o Borriana que no passava la carretera ge-

neral o Vila-real que no tenia mar. L'enderrocament de molts edificis per part de l'aviació estrangera fa que aparega la població a tota la premsa d'Espanya degut a que es converteix en un centre neuràlgic dels enfrontaments bèl·lics.

Per altra banda, Vicent Grau i Vicent Sampedro tracten els temes de l'atac aeri, de l'infanteria i artilleria, realitzant un anàlisi de les tàctiques tant d'atac com de defensa per terra i aire a les comarques de Castelló. El municipi de Nules va perdre un total de 1.800 edificis de vora els 2.200 amb els que contava i com a conseqüència els habitants es van convertir en poc de temps en refugiats. Els autors esmentats ens demostren en les seues tesis que no és veritat que l'exèrcit republicà tinguera una desorganització entre els seus militars ja que com sabem Franco va perdre la Batalla de Llevant davant de les tàctiques adequades plantejades pels comandaments militars i la defensa aferrissada dels soldats republicans.

L'historiador David Oliver en la seua intervenció analitza la vida quotidiana de la població de Nules, es centra especialment en l'activitat econòmica que es basava en el cultiu de la taronja, les reformes revolucionàries que es van dur a terme com, per exemple, van ser les col·lectivitzacions de finques, les situacions de fam viscudes degut a les cartilles de racionament o també les mesures de tapiar ermites i esglésies per evitar saquejos ja que Nules havia viscut l'enderrocament de l'església parroquial.

Un altre tema que tracta Oliver, a través de les entrevistes orals realitzades a veïns i veïnes de Nules, és la por que van patir. Podem fer empatia amb eixa situació viscuda durant els bombardejos o la fam que la població sofreix i l'aparició de les cartilles de racionament.

Alfredo Fornas en la seua col·laboració tracta la llei que el Govern de la República va proposar per acollir les persones refugiades que segueixen provenen de zones ocupades per l'Exèrcit franquista i volien quedar-se al bàndol republicà; tracta la forma amb que els ciutadans van desplaçar-se des d'altres zones i els llocs de procedència dels refugiats que van aplegar al País Valencià.

Una altra aportació d'aquest llibre que ens agradaria destacar és la diversitat de mapes que ens ajuden a entendre les diferents etapes viscudes al municipi de Nules, com també les diverses d'imatges on podem veure com eren les cartilles de racionament o els reculls de premsa que tracten els diferents episodis de la Guerra viscuts a la població. Cal anomenar també les diferents fotografies on es pot observar l'estat en que van quedar els edificis i els carrers de la localitat: l'església parroquial, el convent, el carrer Major, en l'edifici del mercat, podem veure que el sostre havia desaparegut, però com que la vida havia de continuar, i havia gent realitzant les compres al seu interior.

Per concloure, direm que aquesta publicació ens demostra que la situació estratègica de Nules, coneguda com «la Guernica de la Plana», va fer que fora durament atacada i que en la Guerra Civil quedara en zona republicana, situació que va afavorir l'aplegada de refugiats. La població va patir bombardejos nit i dia amb les conseqüències que ja hem comentat i va convertir el municipi en una zona devastada ocupant portades dels principals noticiaris del moment. Com es pot veure en el pròleg del llibre, escrit per la

professora Rosa Monlleó, esperem que aquesta publicació serveixca per conèixer, encara que siga després de vuitanta anys, que és el que va passar durant la Guerra Civil per a que aquests esdeveniments no queden silenciats i caiguen en l'oblit i d'aquesta manera poder agrair als nostres avançats les situacions viscudes i el sacrifici que van realitzar davant d'una guerra que mai més deuria de repetir-se.

